

Автор:

Гіденко Євген Сергійович

*викладач кафедри тактико-
спеціальної підготовки*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Деформація правосвідомості працівників Національної поліції

У наукових джерелах професійну правосвідомість розглядають як різновид правової свідомості, що представляє собою поняття, ідеї, уявлення, переконання, стереотипи, традиції, які складаються в середовищі певної професійної діяльності. Цей різновид правосвідомості відіграє найбільш суттєву роль у реалізації юридичних норм у житті суспільства. При цьому професійній свідомості працівників поліції властиві певні деформації, що зумовлює високу актуальність проведення профілактики та подолання проявів деформації у працівників Національної поліції України.

Питання деформації правосвідомості працівників правоохоронних органів досліджувалися в працях Е. Айроян, С. Безносова, Н. Вітрук, З. Кісіль, Л. Колодкіна, В. Коломієць, І. Медведєва, В. Павленіна, Ю. Стригуненко, М. Соколова, О. Скакун, А. Жукова, П. Макушева, М. Воппенко, В. Грошева, Ю. Калиновського, І. Хоржевської, Ю. Ведернікова, А. Куруч та ін.

Для розуміння причин деформації правової свідомості працівників Національної поліції слід розглянути дефініцію «правосвідомість». Правосвідомість – це структурно складне явище, яке включає знання права, правову психологію, правову ідеологію, оцінки та поведінковий елемент (установки) [1, с. 95]. Правосвідомість проявляється як знання або незнання конкретної норми права, а також як ступінь визнання авторитету закону та державної влади певним індивідом, його схильність до солідарності із чинними правовими заборонами. Професійна правосвідомість – це правосвідомість, яка характерна для юристів-практиків, тому вона формується з теоретичних знань у галузі права та практики їхнього застосування. М. Соколов дає таке визначення професійної правосвідомості: «це різновид правосвідомості, що виражається у вигляді системи правових поглядів, почуттів, ціннісних орієнтацій та інших структурних утворень правової свідомості спільності людей, які професійно займаються юридичною діяльністю, що потребує спеціальної освітньої і практичної підготовки» [1, с. 20].

Розглянемо характерні особливості професійної правосвідомості працівників правоохоронних органів. Професор О. Скакун визначає «професійну правосвідомість співробітників органів внутрішніх справ» як таку, на яку «своєрідний відбиток» накладає «специфіка виконуваних завдань, прав і обов'язків» [2, с. 476]. В. Мухін визначає професійну

правосвідомість як «...спосіб пізнання правової дійсності й активного впливу на неї...» [3, с. 14]. Варто виокремити види професійної правосвідомості співробітників органів внутрішніх справ. Наприклад, А. Жуков вирізняє «професійну правосвідомість співробітників кримінального розшуку» [4]. Виокремлення видів професійної правосвідомості співробітників органів внутрішніх справ відбувається із врахуванням специфіки виконуваних службових обов'язків та професійних стереотипів в оцінках правової діяльності. М. Воппенко зазначає відмінності професійної правосвідомості залежно від особливостей сформованих правових установок у представників типових юридичних професій [5, с. 22]. В. Темченко вирізняє правосвідомість співробітника ОВС як спеціальну професійну правосвідомість [6]. Правосвідомість працівників Національної поліції має свою специфіку, яка зумовлена професійними завданнями, правами та обов'язками. Ефективність та якість виконання працівниками Національної поліції своєї роботи створюють імідж галузевої підсистеми державного управління, а тому впливають на суспільну правосвідомість у країні. Це означає, що рівень професійної правосвідомості співробітників Національної поліції безпосередньо впливає на правомірну поведінку та рівень гарантій особистої безпеки населення країни.

Деформація правової свідомості – складне й багатогранне явище, що має низку різноманітних проявів, як-от: зовнішній, внутрішній, до закону, права, правової моралі. А тому боротьба з ними вимагає:

- зусиль усього соціуму й держави;
- підтримки з боку законодавчих, виконавчих і судових органів;
- цілеспрямованої виховної роботи та правової освіти;
- якісного розвитку правової науки;
- поліпшення соціальних та економічних умов життя як окремого громадянина, так і суспільства загалом.

Напрямки профілактики професійної деформації працівників Національної поліції передбачають вирішення цілої низки завдань. Організаційно- адміністративні заходи повинні бути спрямовані на вирішення таких завдань: закріплення наставника за новоприбулим працівником; адаптації співробітника; комплектування груп для виконання службових завдань з урахуванням їхніх психологічних особливостей; тимчасового полегшення режиму роботи; надання короткотермінової (до 10 діб) відпустки; надання чергової відпустки по частинах; періодичних заміні і переведення за згодою співробітника в межах однієї служби та в інші служби; створення умов для службового росту; своєчасного вирішення житлово-побутових питань.

Реабілітаційно-відновлювальні заходи спрямовані на: а) санаторно-курортне лікування та активний відпочинок із частковою чи повною зміною соціального оточення; б) уживання стимулюючих, відновлювальних препаратів у поєднанні з оздоровчими процедурами; в) регулярні заняття бойовою, тактико-спеціальною підготовкою, спортом; г) збільшення позитивних вражень від спілкування. Психолого-виховні заходи спрямовані

на: а) проведення сеансів регуляції та саморегуляції загального психічного стану, поведінки; б) регулярні заняття із професійно- психологічної підготовки, пропаганду психологічних знань; в) упровадження індивідуальних комплексів відновлення емоційної рівноваги.

Отже, ми дійшли висновку, що деформація правосвідомості – це негативне соціальне явище, для якого властиві такі зміни його стану, які неправильно відображають реальну громадську й особисту правову дійсність і виражають негативне ставлення до чинної системи права, законності й правопорядку загалом. Уникнути формування деяких ознак професійної деформації вдається людям з добре розвиненою рефлексією, умінням об'єктивно оцінювати себе, свою особистість і свої вчинки, усвідомлювати справжні причини внутрішньоособистісних змін, які прагнуть до саморозвитку та підвищення компетентності не тільки в професійній, а й в інших сферах. До того ж величезне значення мають широкий кругозір співробітника, інтереси, що не належать до професійного середовища, наявність хобі та вміння знайти час для заняття ним, спілкування з людьми іншої професійної сфери діяльності, можливо, навіть через соціальні мережі, грамотно організований відпочинок. Тому актуальним є оволодіння співробітниками прийомів й методами психологічної саморегуляції, які дозволять подолати деструктивний вплив несприятливих життєвих обставин і сформувані психологічну стійкість до стресогенного впливу професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Мухін В. В. Професійна правосвідомість: поняття, особливості, функції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2007. 23 с.
2. Петров А. В. Теория государства и права: учеб. пособие. Челябинск, 2002. 116 с.
3. Макушев П. В. Професійна правосвідомість і правова культура дільничного інспектора міліції (шляхи формування і удосконалювання): дис.канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2004. 237 с.
4. Грошев А. В. Функции правосознания в механизме уголовно-правового регулирования: автореф. дис.д-ра юрид. наук: 12.00.08, Екатеринбург, 1997. 366 с.
5. Ведерніков Ю. А., Грекул В. С. Теорія держави та права: навч. посібник. Київ: Центр навч. л-ри, 2005. 224 с.
6. Темченко В. І. Формування професійної правосвідомості співробітників міліції (проблеми теорії і практики): монографія. Київ: Авангард, 2001. 188 с.